

DEPT. DE THEOLOGIE

FACULTÉ
DE
THÉOLOGIE
DE PARIS
—
THÈSES

BIBL.
UNIVERSITÉ
MS.

687

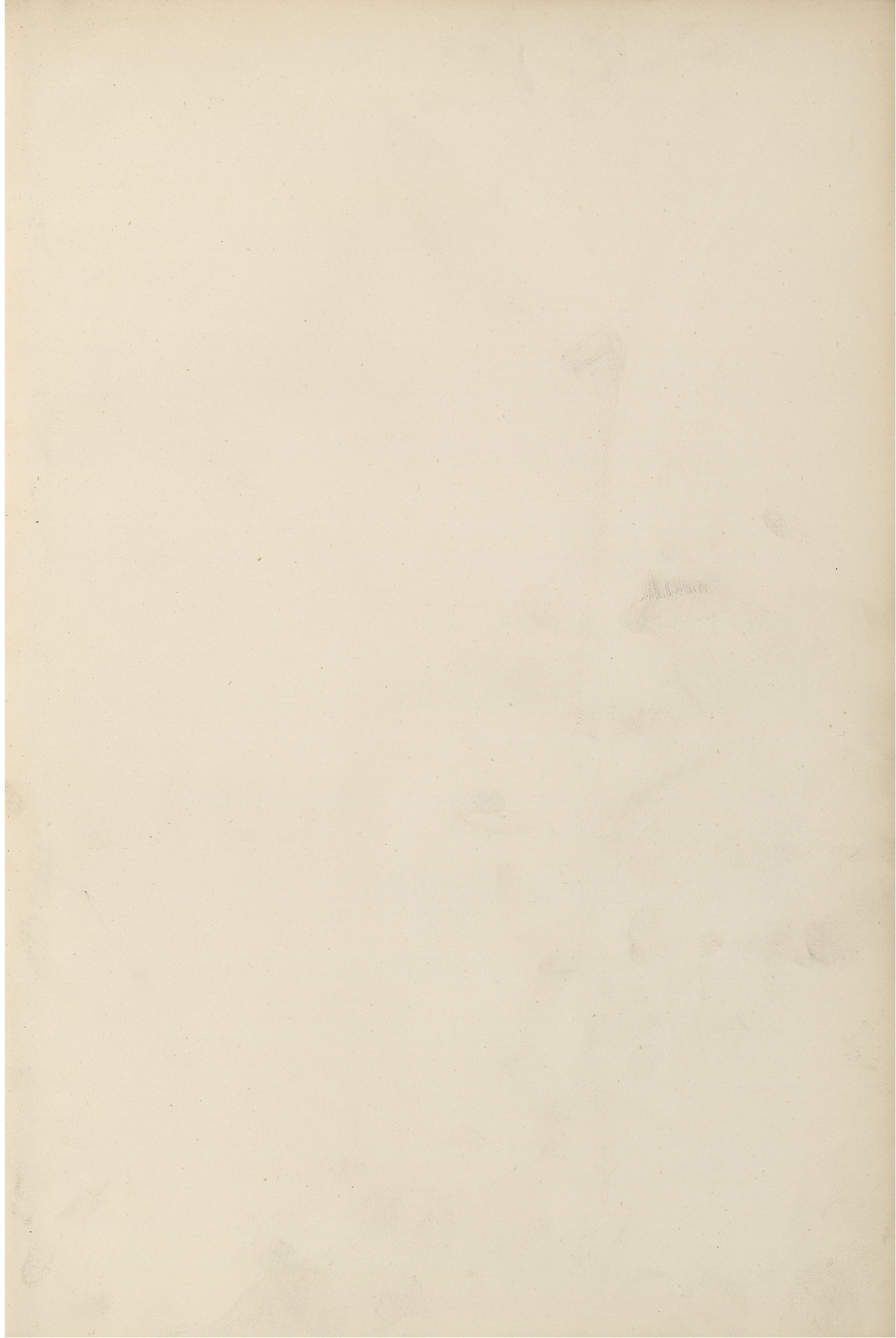

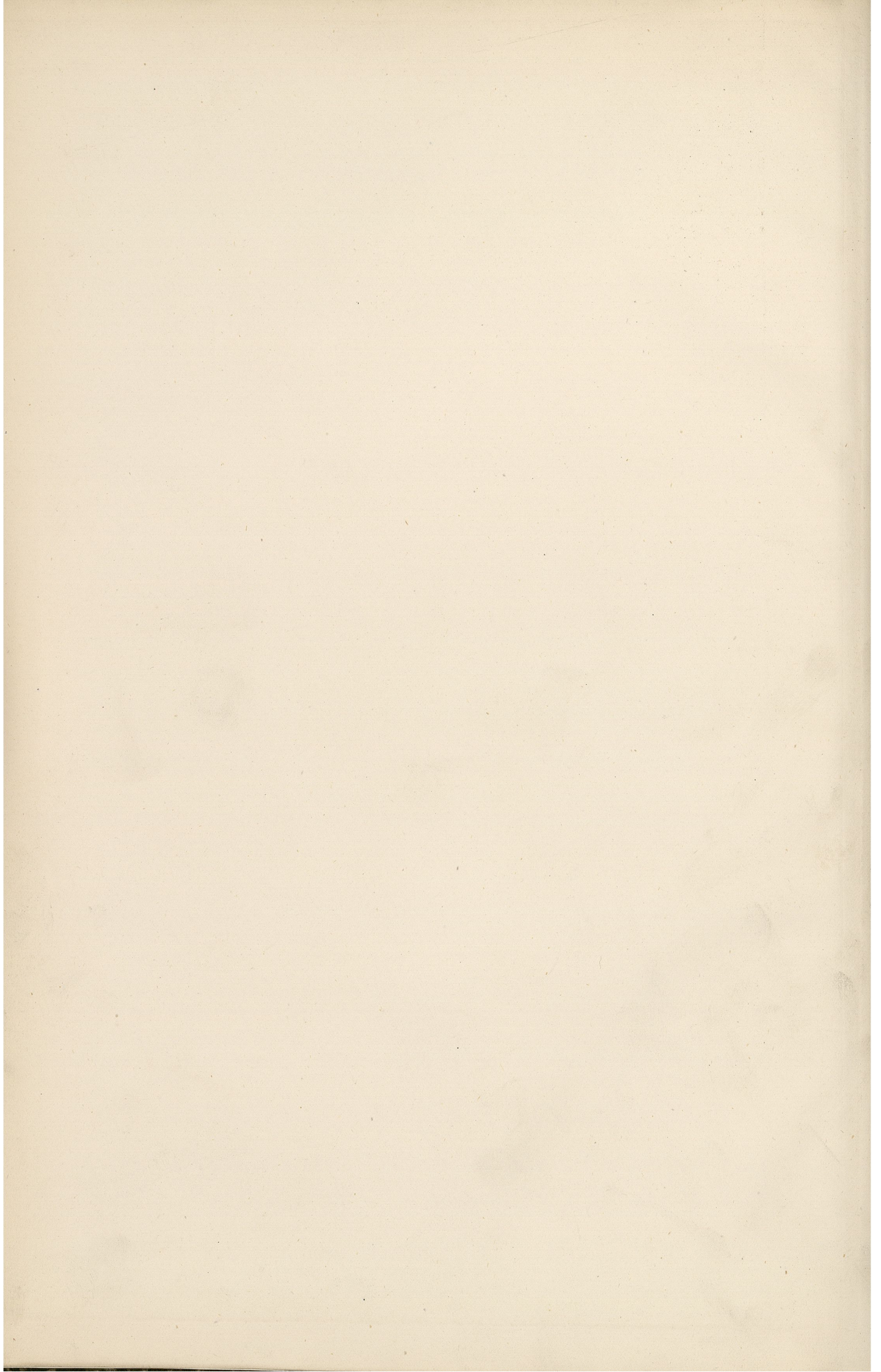
BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
687

Volume de 187 feuillets
moins 21, 22, 31, 104, 124, 139, 128 d' 133 ~~pages~~, 151 à 164. et 173)
20 juin 1912

(collat)

991

J. Croncy, du diocèse de Lyon, ex-clerc de l'abbaye des Carmes, licencié en lettres.

179

1

De concordia inter fidem et rationem
Dissertatio

Rationabile obsequium vestrum. (Rom. 12.)

Nihil religioni magis nocuum esse videtur,
nihil tamen est magis hodie persculturum, quam
illud, ab incredulis impiisque hominibus excogitatum:
Ratio fidei contradicit; ac proinde, quicumque
revelatæ religioni vult assentire, hic rationem
statim derelinquit; et sensum communem abjicere
debet, ut in fidei sinum confugiat.

Ratione quidem humana natura
coalescit; atque ea facultas ad hominis essentiam
adeo spectat, ut ipsa præsertim à cæteris animalibus
distinguat.

Religio autem, quæ sui juris officiorumque initium ab humana
 natura reipsâ duxit, ad renuntiandum sui ipsius essentia,
 neminem, ut fidelis Deique voci docibilis fiat,
 unquam coegit.

Idem verò Nationi superest, sicut
 increduli, Quilibet subijci auctoritati, quæ rationem
 ipsam antecellat. Quin etiam, absurdum est his
 præbere fidem Dogmatibus quæ fidelis revelata
 fuisse dicunt; quin ea rationi opposita sunt,
 nedum ea intelligere valeamus. Istiusmodi autem
 dogmata seu mysteria, nobis credenda, religio
 revelatione constans, singulis fidelibus proponit.
 Ergo illam nec ipsa ratio, nec ullus eorum qui
 ratione suâ rectè utuntur, admittere possunt.

Principium quidem illud, quod,
 scilicet, nulla religio, contraria ex alia aliter repugnantiâ
 admittitur, vera et à Deo propugnata sit, certum
 esse fateor, inconcussamque videtur. Deus ipse,
 ab his creaturis quibus ratio competit, unquam
 exigere potest, ut necessariis evidentiâque
 clarescentibus principiis renuntiant. Cuius enim
 ratio hominis ita Divina ex ipsâ ratione
 sapientiâque æternâ Delibetur, ut quasi pars
 quædam sit naturæ Divinæ; Deus, qui sibi
 contradicere nequit, nec quidquam rationi
 contrarium revelare potest.

Hic verò quod contra rationem est,
 ab eo quod supra cam, sedulo sermamus.

176 2

Aliud enim, quod supra rationem est; aliud, quod
contra, apparet. Item, si Ideas quae inter se
reipsa et omnino repugnent, ut, exempli
gratia, ideam Trianguli cum ideâ quadrati,
consociare tentarem, aliquam rationi quidem
contrariam, animo meo fingerem. Quod adeo
evidens est, ut neminem, ne rusticum quidem
vel etiam stolidum, ut triangulum à quadrato
non differre existimem, adducere possem. Haec
enim cogitata alia ab aliis, suaque essentia,
dissentire, ratio humana ipsa demonstrat.

Quae cum ita sint, nihil sane
humanae rationi, quae ex ipsâ Divinâ
ratione delibata videtur, contrarium
religio revelata credendum fidei nostrae
unquam proponit, nec etiam proponere
potuit.

Aliter autem se habet quod supra
rationem est. Ratio ipsa humana, cum sit parvulam
infinita Dei rationis, nec omnia percipere, nec
omnia comprehendere potest. Nationi enim Creator
Omnipotens imponere mores quoscunque statuere
debet; quin etiam, non intra fines eodem rationem
suam omnes homines tenere videtur.

Quapropter multa sunt quae, dum ingenio viri
exculti rationeque comprehenduntur, Stolidi
animi longe praestantius excedunt. Quae cum
vir ingenio pollens rusticus intelligenda proponeret,
haec sane supra humanam ipsam rationem

essent; attamen supra ipsius tantum stolidi mentem
superare viderentur.

Idem vero, si Deus, qui creaturas ratione
et intellectu prædita fecit, hoc vel illud cognoscendum
proponat; nemine hoc vel illud, extra ordinem
cognitum, seu revelata veritas nostram intelligendi
vim naturalem, quam à Creatore accepimus, superare
poterit? Alqui illiusmodi sunt Veritates quæ
rationis acumen superant. Nunquam igitur
Veritates huiusmodi contra rationem esse
poterunt.

Nemo autem, objecta proponens, ex eo
quod revelatæ religionis mysteriorum convenientiam
cum rationis humanæ principiis non percipimus,
hæc mysteria rationi contraria oppositaque
videri, concludere audeat. Aliud est enim,
convenientiam inter Deo non percipere; aliud,
percipere inter eadem repugnantiam; neque
cogimus ut hoc vel illud eligamus; siquidem
tertium quiddam verum est, quod videlicet
revelata mysteria ita quidem supra rationem
sint, ut nec rationis nostræ debilitati
submitti possint, nec ipsa ratio usque ad
ea exurgere valeat.

Hic autem quidam contendunt
rationem, ita coactam ut assensuatis veritatibus,
seu rebus supra rationem constitutis, ad
nihilum redigi.

Quid verò? Nunc, absque ullâ religione, nullaque
 accedente revelatione, multa sunt in ordine rerum
 merè naturali mysteria, multa quaestiones, multa
 problemata sunt, quae semper, necnon hîc et
 illuc ab omnibus saeculi sapientibus disputata,
 nunquam tamen respondere vel explicare licuit?
 Sic enim, exempli causâ, De ipsâ spâtiâ,
 vel temporis, vel motû, vel luminis naturâ, quon-
 et quanta Disputationes hucusque audita
 fuerunt? Quot et quantas adhuc posteri
 audient? Quamvis autem illae quaestiones, atque
 huiusmodi, multis partibus rationem
 superare videantur, non ideo viri philosophiâ
 sapientiâque præclarissimi, rationem ad
 nihilum redigi contulerunt; necdum inter eas
 res ordinis merè naturalis ullam contradic-
 tionem, vel repugnantiam supposuerunt.

Ne dicant alii mysteriis rerum
 naturalis ordinis ^{rationem} exprimi tantum, diu
 offendent ea mysteria istis quae revelata
 credere debemus. Non enim ipsa ratio, sed
 rationis superbia illuc offenditur. Altitudinem
 autem mysteriorum percontare qui audient,
 intellectum suum infinitae Dei loquentis
 auctoritati submittere velunt; sed qui
 scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria.
 Id autem qui Romanis quondam dicebat:
 «Rationabile obsequium vestrum,» idem
 Romanos etiam de infirmitate intellectûs

6
humani his mirabilibus verbis admonet: « Cœlitudo
divinarum sapientia et scientia Dei: Quam incompre-
hensibilia sunt iudicia ejus, et investigabiles viæ
ejus! » (Rom., II. 3.)

Quicumque igitur huic apostoli
principio, « Non plus sapere quam oportet sapere, »
assensus præbere noluerunt, isti, « dicuntur scire
sapientes, stulti facti sunt. » (Rom.)

Verum quidem sententia ista, quas
increduli profere solent, potissimum rationem
offendunt. Item, qui revelationem recusant,
probationem, bonamque fidem, et sanam communem
quinnò destructores fuisse, in universo Judaorum
populo, qui Dei loquentis revelationes, prodigiaque
eas comprobantia, testificat, supponere debent.
Insuper, multa certissimaque monumenta,
quorum testimonium eadem revelata confirmat,
pro nihilo reputant. Quin etiam veterum
quindecim sæculorum auctoritatem, aliis
octodecim sæculis posthabitis confirmatam,
præclaris scientiæ omnibusque ingenii et
virtutis laudibus, prætervi contemnunt. Uno
verbo, probationes argumentaque, moraliter certitudinem
quam maxime pollicentis, recusare velim
habere, quam accipere Dei revelationes. Quæ
tamen, cum cuncta Divina materia perpeta
pactantur, non dum ipsi perfectionibus
repugnans, rationem simul, necnon intellectum
humanum extollere, cordaque hominum iustificare

178

possunt. Vnde talia argumenta et iste
ratiocinandi modus eorum, qui semetipsum vocant
sapientes, stultitia sunt? Nec tamen
absurda concludere et propugnare debent
quicumque revelationem tanquam res inter se
repugnantes admittentem, pertinaciter rejiciunt.

Non modo nullâ contradictione
laborant mysteria; sed contra, sibi ipsis
contradiciunt qui contradictionis illa arguunt.
Homines enim, ingenio etiam acerrimi, nullam
claram distinctamque sibi fingere possunt
ideam, nisi rerum quæ rationis acumen
ejusque vires non excedunt. Deas enim
rerum percipere, eas effingere, rationis
vel intellectus officium est. Atqui mysteria
divinæ revelatione nobis proposita, rationis
acumen ejusque vires excedunt; quod naturâ
vel etiam homine mysteriorum patet. Ergo
nullam claram distinctamque mysteriorum
ideam quicquam hominum habere potest.

Quare nullam repugnantiam nobis
manifestam, nisi inter ideas nobis manifestas
demonstrare possumus. Quomodo enim
videremus res quandam alias aliis oppositas,
cum res eas nec aperte, nec distincte cognoscimus.
Atqui mysteriorum ideas nobis non sunt
manifestæ. Ergo manifestam inter mysteriorum
ideas repugnantiam demonstrare non
possumus. - Denique, nulla contradictio

8
Demonstrabitur, nisi cum repugnantia inter ideas
claras et distinctas manifesta apparuerit, quod
patet ex ipsa contradictionis natura. Atqui
mysteriorum revelatione nobis propositorum
hec ideas claras distinctasque habemus, nec
proinde inter eas repugnantia manifesta
apparet. Ergo nullam inter mysteria revelata
contradictionem demonstrare quicquam poterit,
quin contradictione laboret incredulus ipse,
ut ex ipsa mysteriorum natura constat.

Sunt autem qui dicunt
mysteriorum fidem siue propriam mysterium
ideis, credere non posse; alioquin, qui credere
putaret, nihil revera crederet.

Sed inter fidem omni intelligentia
destitutam, et fidem perfectae rerum intelligentiae
consociatam, medium quoddam inter: credere
scilicet cum imperfecta tantum intelligentia
rerum quibus fides adhibetur.

Porro huiusmodi intelligentiam, seu
rerum imperfectas tantum ideas revelatarum
credendo habemus. Dece autem istae oriri
videantur ex relatione quae existat inter verba
quibus res supernaturales designantur,
atque ea quibus res ordinis naturalis indicare
solumus. Quomodo autem haec relatio
sit inter ideas, siue inter nomina rerum
quae ad utrumque ordinem, naturalem
atque supernaturalem, pertineant, sit imperfecta,

179 9

ita nec plane intelligimus ea quibus fidem
adhibemus, quin tamen eadem penitus obscure,
nihilque intelligendo, credamus.

Quantis igitur res quaedam non omnino
ratione comprehensibiles, ea tamen vera
cognitionis objectum esse possunt. Sit in
exemplo illud Incarnationis mysterii
enuntiatum: Verbum aeternum, Secunda
Sanctissima Trinitatis persona, modo physico,
substantiali et personaliter naturam humanam
assumpsit; et in Jesu Christo Divina humana
natura in personam Verbi perfecti distincta
remanens. — Cautum quidem mysterium per
revelationem novimus. Cum enim objectum
hujus veritatis minime sit evidens, veritas
ipsa ad naturalem scientiam non pertinet
fateri. Quatenus autem his natura et persona
verbis aliqui Deo et hominibus commune
designatus, id quod Deoque hominibusque
commune est, intelligere possumus; sed
quatenus id quod in Deo natura et persona
vocatur, sit infinitum; jam non intelligimus;
sed auctoritati Dei loquentis subnixi,
revelatum mysterium credimus. Sic autem
sit verum illud, quod dixit S. Paulus:
"et ex parte enim cognoscimus." Partis cognita
causa, verba non omni sunt destituta, ut
contendant adversarii nostri, proferre possumus,
et recipere proferimus; modoque aliquo ratiocinamus;

„ et ex parte prophetamus.”

Alteram vero partem, quia rationis nostrae acumen vixque superat, sincerâ fide amplecti, comprobato prius verbo Dei, ac reverentè adorare debemus: „ Tu captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.”

Quid vero? inquit alius. Hæc omnia superiorâ distincta parum curo. Quid meâ interest ut dogmata vel religionis reclusa mysteria sint supra potius quam contra rationem? Sufficit enim quod sint contraria vni veritatibus et axiomatibus quæ absolutâ luce evidentia, quorumque certitudo ab omnibus hominibus agnoscitur, tum legibus ordinis naturæ à principio statutis. Atqui reserâ his necessariis veritatibus et legibus dogmata vel mysteria sunt contraria. Ergo rejicienda.

Istâ contradictione pleraque reclusa religionis Christianæ dogmata laborant. Hic autem quædam tantum obijcere libet. Quid magis absurdum, exempli gratiâ, quam contradicere huic evidenti axiomatici: Quæ sunt eadem uniter, sunt eadem inter se. Attamen huic axiomatici mysterium Trinitatis contradicit. Si enim Pater, Filius, et Spiritus, idem sunt cum naturâ divinâ; sunt idem inter se, et unam eandemque personam conformant. Quid nunc de mysterio Incarnationis? Quomodo secunda Trinitatis persona humanam naturam assumet,

180

caroque fieri potuimus? Inde enim Deum esse
Hominem, hominemque Deum, id est finitum
esse infinitum, quod repugnat, concludere oportet.
Quid etiam magis repugnare videtur quam
originale peccatum? Nonne talis culpa lacerata
iustitia Dei, qui crimen primum parentis
in posteror omnes, culpa sane omnino insensu
transferre non dubitavit? Denique, quot
sunt in Sacramentorum Ecclesiae institutionibus
repugnantiae? Satis est illic de Eucharistia
animadvertere quod corpus Christi nec in
multis locis, nec in multis viris, nec singulis
in hostiis, simul existere posse. Nonne
igitur haec omnia, multaque alia hujusmodi,
manifesta contradictione laborant?
Contraria sunt enim tum necessariis,
veritatibus et axiomatibus, tum legibus ipsis,
plurimis etiam, quibus ordo rerum naturalis
constat.

At istis plurimis inordinabilium
objectis facilius responsum datur, distinguendum
est inter veritates quarum notitiam ratio
humana sua vi naturali acquirere potest.
Item, aliae sunt, quarum necessitas est
metaphysica; aliae, quarum necessitas est
tantum moralis. Priorae sunt aeternae
absolutesque necessariae, nec quidem cum eis
opponitur, quin sit evidenter absurdum.
Hujus autem speciei sunt veritates primariae
quae sunt geometriae, tum logicae, tum

Etiam metaphysice Scientiam constituent.
Cum hujus primi generis Veritates nihil
aliud sint quam participatio quorundam
Summæ Veritatis quæ in Deo ipso subsistit,
nulla Veritas, supernaturalis etiam ordinis,
axiomatibus primariis contraria esse potest.
Nihil proinde his axiomatibus iuratum
objicietur, nec idcirco contra ea argumentari
licet.

Si enim opposita Demonstratio
principiis inconcussis subnixæ fuerit, si
argumenta ex æternarum Veritatum serie
ducta fuerint, conclusio erit certissima; ac
proinde omnis contraria propositio falsa est;
alioquin Deus contradictorio vera simul
esset.

Nihil ergo revelata religio, nisi fide,
his primariis, metaphysicè necessariis Veritatibus
contrarium proponere possunt, et verè
nihil tale unquam proposerunt.

Veritates autem quarum moralium
tantum necessitas, ex ordine à Deo in naturam
constituto pendunt, atque eis leges naturæ
constant. Sed pendunt etiam hæ leges
ex ipsâ Dei voluntate; siquidem Deus
alios plurimos ordines instituire potuisset
quin à sapientiâ suâ deflueret. Ut
autem non sine ratione Deus, qui nihil veritate
et fortuito facit, has naturæ leges instituit;

ita eas sine contradictione, sineque repugnantia
commutare potest. Veritates igitur quae his
legibus constant, non sunt necessariae nisi
necessitate morali, quae scilicet in sapienti
arbitrio Dei reponit.

Ceterum, quisquis leges instituit, à
legibus quoque suis Dispensare potest.
Quapropter, nihil ex his veritatibus moralibus
contra fidem inferre licet, siquidem ordo
naturae libenter à Deo institutus Divinam
potentiam patefacit, quin huic potestati
finis imponat; atque Deus simul atque
cuncta libenter in mundo disponent, multis
aliis dissimilibusque modis eadem disponere
potuerit. Si Deus igitur, aliquod infinita
suae potestatis opus, quammò illud verum
ordini priori oppositum sit, revelare nobis
intendit, certatim fidem Deo revelanti
adhibere debeamus.

His positis, incredulorum Singula
prius opposita, confutare licet.

Primum dixerunt mysterium
Sanctissimae Trinitatis huic axiomati, quod
sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se, esse
contrarium. Illud axioma verè incongruum
est; pertinet enim ad genus veritatum
rarum, quae necessariae necessitate metaphysica
dicuntur. Sed mysterium Trinitatis huic axiomati

minimè contradicit. Si enim Dicerem personam
 Filii eandem esse atque personam Patris, et
 personam spiritus Sancti eandem esse atque
 personam Patris; nihilominus personae
 Patris, et Filii, et spiritus Sancti, tres esse
 personae reserè differentes ac distinctas;
 tunc Trinitatis unguiterium axiomati
 prius objecto aperte contrarium esset.

Nihil verò tale fidei Christiana docet. Ex eo
 enim quod Pater, et Filius, et spiritus Sanctus,
 idem sunt atque natura divina, nihil aliud sequitur
 nisi quod tres illae personae unus Deus numero
 sint, cum una numero natura. Neminem est
 Trinitas, ibi non est unitas; sed in personis
 Trinitas est, et in natura unitas. Quia
 autem una numero natura tribus personis
 communicata contradictorium habet? Patet
 equidem ideas tam naturae, tum personarum,
 non esse omnino claras. Sed de mysterio
 agitur; ac providè altitudo, non autem
 contradictio illic miranda est.

Dixerunt etiam repugnare Deum
 ipsum fieri hominem.

Respondes dicendum unionem
 infiniti et finiti, Dei et hominis, aliqui
 incomprehensibile intellectui nostro praebere,
 nihil verò contradictorium. Humanitas
 cum Divinitati unione hypostatica, physica
 et substantiali, unitur. Christus autem, quatenus

182

homo, non est Deus; nec quatenus Deus, est homo;
sed est Deus-Homo.

Ceterum, ne quinquam illic obliuiscatur
distinctionem Superius allatam inter veritates
necessarias necessitate metaphysicâ, et veritates
moralitè tantum necessarias. Hic enim Deo
ultimâ necessitate agitur; siquidem Deus, in ordine
præcæsi libentè constituto, statuerit singulis
suppositis singulas naturas ita quidem respondere,
ut tot sint supposita quot sunt naturæ.

Deus, verò, alio dimittique ordine instituto, efficere
et statuere poterat, ut duæ etiam naturæ
simul in uno eodemque supposito subsistent.

Primam Veritatem, quæ ex ordine præcæsi
mihi patet, intelligo. Alteram verò, quæ
nempe duæ naturæ in uno supposito
sint, intelligere non possumus, tum quia
nichil tale in ordine præcæsi ceruimus;
tum quia animus noster vi suâ naturali
usque ad hoc supernaturale exurgere
nequit, nec sine revelatione, in gratiam
casum exiret.

Nec addant objurgando, indignum
esse Deo pro creaturis humanis mori.

Hic enim amoris mysterium caritatisque
miramur, simul atque mysterium
Veritatis agnoscimus.

Denique, cum hæc omnia
sint essentialitè incomprehensibilia, quod

reſerā ac ſæpiſſimè fatendum eſt, quoniam
in eis contradictionem demonſtrare poterit?

Quia peccatum originale, quod
ſæpiſſimè Rationaliſtæ nobis opponent,
hanc injuſtiam videtur eſſe Deus, cum abſolvit
ſententiæ parentis omnibus poſteris gratuita
privilegia, quæ nec parenti ipſi, nec poſteris
debita erant; ſed fidelitè tantum obediētiæ
promiſſa ſubſtant.

Labes enim peccati originalis,
quæ ſædatis nascentibus hominibus, atque filiis
iræ efficiuntur, conſiſtit in ipſa gratiæ
ſanctificandi et gratutiæ privatione, quæ
haberent, quantum attinebat ad finem hominis
in juſtitia creati. Jamvero pleraque
humanae naturæ mala, et ignorantia, discordia,
cupiſſitas, terra abſque ſalaribus sudoribusque
hominis nihil producent, cæli intemperies,
temporum injuria, morietiam inexorabiliſ,
ſunt conſortaria hujus ordinis merè
naturalis, quæ Deus innocente hominem
ejusque poſteros grati liberaverat; ſed quo
hominem peccato ſædatum, ejusque
poſteros, non liberare abſque ullâ
inuſtitia poterat.

ſtant autem adverſarii, dicentes
Deum potuiſſe, ſervatâ hominis libertate,

183 18

aut nos impeccabiles efficere, aut saltem
non praevenire peccatum, quod, hominem
creando, praevidetur.

Hic autem aderam, non
scrutanda mysterium Dei altitudo; quam
vainem inspicere oportet, et omnium
Dei attributorum convenientiam cum
ordine mundi libenter constituto intelligere.
Sed, «Judicia tua abyssus multa» (Ps. xxxiii, 7).
- «Quis hominum preterit scire consilium Dei?»
ait Sapientia. «Difficile estimamus
quae in terrâ sunt; et quae in prospectu
sunt, invenimus cum labore. Quae autem
in caelis sunt quis investigabit? Scimus
autem quis sciet, nisi tu dederis sapientiam,
et vinceris Spiritum Sanctum tuum de
altissimis?» (I Cor., ii, 10).

Misit quidem Spiritum Sanctum
de altissimis Deus, ad existentiâ
tantum mysteriorum revelandam, non
vero ad eorum intellectuales comprehen-
siones hominibus afficiendam.

Nihilominus increduli responsum
Sapientiae, superius relatum, haud aliter
atque fideles admittere debent. Li-
cet enim Difficile estimamus quae in
terrâ sunt, quae in caelis sunt, quis
investigabit? Quia enim aliud responder
is qui nullum esse peccatum originale

contendit, si ab eo quoniam sit origo mali, sive
 physici, sive moralis, quaeritur? Dicitur
 Deo esse coeterna necessariaque boni et mali
 principia? - Jamvero in omnia istius horrendi
 absurdiq[ue] systematis consuetaria adducetur. -
 Dicitur, responsis impeditis, Deum non esse
 infinitum, nec infinite bonum, nec infinite
 potentem, nec infinite sanctum? - Cum
 autem in omnia istius atheismi, tum
 Polytheismi, hanc minus absurdis
 consuetariis circumagitur.

Ceterum, tam generalis est in
 animis idea Summae Dei perfectionis, quam
 idea hujus existentiae. Atque idea quam
 de Deo habemus, fundamentum esse debet
 iudicii quod de operibus Dei aestimamus;
 necnon ex rebus ipsis, eventibusque Deus
 ipsum iudicetur. Videtur est autem Deus
 esse infinite justum, infinite sanctum,
 infinite sapientem, infinite potentem;
 sed non videtur constare esse revera
 deornatum id quod contra rationem
 videtur. Incertum igitur ipso certo
 iudicamus; etiam uia, peccato etiam originali
 admissa, consentanea esse ordini concludere
 possumus.

Quod autem reale in Eucharistia
 Jesu-Christi praesentiam, nulla pariter

contradictio demonstranda est. Non enim credimus
corpus Jesu-Christi in celo simul esse et non
esse; in terra simul manere et non manere,
in singulis et omnibus aris atque hostiis
subesse et non subesse, quod scilicet contra-
dictorium est. Crediimus vero corpus Jesu-Christi
esse in celo, atque idem eodemque tempore
esse in terra, idem atque eodem tempore
in multis sive locis, sive hostiis, sive hostiarum
partibus. Quin contradictionis ea fides
habere potest?

Non quidem hanc veritatem clarius
quam Trinitatem et Incarnationem
intelligimus. Quapropter mysterium illud
adoramus, sed nullam contradictionem
laboramus latere, in rebus intellectum
superantibus, quoniam, ut jam dictum est,
contradictionem illam demonstrare poteris.

Frustra quidem argumentaris,
sicut quidam increduli, id dogmata revelata
rationi non contradicere hinc et inde
demonstrare valcas. Ex ipsis enim veritatibus
revelatis, objectum fidei positivè
consentaneum esse rationi, demonstrare
opportet: quod impossibile est; siquidem
illud fidei objectum rationi imperium
remaneat.

Respondedo non ex ipsis veritatibus,

revelatis succedenda esse argumenta quæ veritates illas
comprobent, ut isti increduli contemnantur. Nam ejusdem
speciei esse oportet argumenta aliquid comprobantia,
atque id quod comprobatur.

Quicquid igitur veritatem, quæ nominis
relatione sensum, hominumve testimonio cognoscitur,
metaphysicè et intrinsicè demonstrare conatur, hæc
rationem à semetipso remouet. Atque revelatio christiana
in serie factorum quorundam, quæ Traditione nobis
cognoscuntur, consistit. Ergo moralitè et extrinsecè
sanctum, non verò sui ipsius objecto, revelatio demonstrare
potest.

Mysteria quidem jam non erant mysteria,
si ratione evidentiæque objecti sui probari
posse. Non enim sunt mysteria, nisi præter
rationis acumen superant, fideique proponuntur
quatenus rationem naturalemque lumen excedunt.
Cum enim veritas eorum evidentiâ intrinsicâ
et metaphysicâ demonstrari nequeat, aliòquin
argumenta non erant ejusdem speciei atque
probanda veritas, mysteria nominis evidentiâ
moralitè testimonii hominum quicquid à deo
fuisse revelata asserunt, demonstrare licet. Cum
autem rationes, nos ad credendum incitantes,
sunt facta, quæ nominis sensum relatione
hominumque testimonio cognoscuntur, qui
veritatem revelationis ex ipso revelationis
objecto demonstrare voluit, ab ipsâ ratione
sepe remouent.

188

Ceterum facta quam maxime
portentosa, multa miracula et prodigia, quorum
existentia à multis et multis corrupta,
in dubium revocari nequit, Idem per hoc
ordinem naturalem excedentia, veritatem revelationis
fuisse testificatum, aperte nobis ostendunt.
Præmissis igitur argumentis revelationis
existentia demonstratur. Argumentis scilicet
revelationis sensuum ac testimonii hominum,
quæ nemo rejicere potest, quin rationis
argumentationisque leges, et omnem logicam
subvertat.

Sed quicunque revelationis veritatem
ex objecti evidentiâ demonstrare nituntur,
sive quæstionis præterea, sibi ipsis
contradiciunt, rationeque abutuntur.

Hoc autem abusu laboraverunt
quidam, nimis audaciâ celebres, qui metaphysicorum
mysteriorum quorundam demonstrationem
instituerunt auserunt. Sic Petrus Abailard
altissima mysteria, etiam Trinitatem, vi
rationis suæ et intellectu naturali
intelligere sone contendit. Erroris istius
à Summo Pontifice Innocentio
Secundo, duodecimo sæculo, anathematis
sententiâ damnata est; eademque sententiâ
damnati sunt quicunque tantâ audaciâ
fidei objectum investigare voluerunt.

Quicquid igitur res rationem excedentes explicare
penetrareque tentat, is non fidei tantum, sed rationi
etiam contrariatur. Quid enim rationi magis contrarium est,
quam per rationem supra rationem ipsam exurgere?
Et quid magis fidei contrarium, quam nihil rationem
superans credere?

Atque sic fides et ratio tanquam duo
tribunalia videntur, quorum res, et causa simul
atque potentia, necnon potentati exercitium,
omnino separata sunt. Hæc autem si
causarum, et potentati differentia, non
oppositio, sed distinctio tantum interces-
sitanda est. Quin etiam, fides et ratio
sibi invicem opitulantur, necum ulla
oppositio interit. Ratione enim aspiciam
ducimus; siquidem ratio, principia relationum
accipiat, singula argumenta tam comprobantia,
perpendere studet. Ratio ipsa exigere
videtur ut infinita æternaque Dei
rationi obtemperemus, quotiescumque nobis
aliquid revelare dignetur.

At simul rationem fides adjuvare
potest, eique revera auxiliatur. Scimus enim
modò eam dirigat, ne, rectâ viâ declinans,
in multos errores inducatur; sed ci multas
sublimioresque aperit veritates, quæ absque fidei
auxilio, humanæ rationi imperitiæ ignotæque
semper remansissent.

186 27

Fides igitur et ratio sibi invicem
auxilium afferunt, ut simul homines ad
veritatis cognitionem adducant. Ergo
dissimulatio quæ inter utrumque exercetur,
sæpe in reali collutatione, sed in
objectorum utriusque propriorum differentia,
condita est.

Ille autem fidei et rationis
mirabilis concentus jam non permanebit,
nisi mysteriorum intelligentiam ab eorumdem
affirmatione sejungatur; siquidem quomodo
sint explicare non possumus; quamvis
argumenta, quæ revelant eorum existentiam
comprobent, sufficienter docentur.
Quapropter etiam si mysteria videtur vel
intrinsecâ explicatione probare nequeat
ratio; attamen, credibilitati nostræ innixa,
mysteria contra quæcumque incredulorum
objecta defendere ac sustinere potest.

Nec in illâ Defensione ulla
Defectio formidanda est, neque etiam
Defectionis periculum adest. Confessio
enim ignorantie nostræ, cum à vobis
queritur ut incomprehensibilia explicemus,
non modo obsequii vestri meritum, sed
etiam rationis vestræ gloriam perficit.
Item, in ordine naturali, verè Doctores
sapientes, non est hic qui cuncta sive contendit;

sed qui, postquam scientias ut marinæ exploraverit,
et usque ad ultimos ingenii humani fines pervenerit,
sapienter sistere, et multa in naturâ incensæ imperia
et incomprehensibilia agnoscere venit. Hanc autem
regulam, in ordine naturali sapientissimam, in supernaturali
etiam ordine applicari oportet; ut inter se eam
rationem concordia instituantur.

Si vero hæc mirabili concordia satis
comprobata superius dictis videtur. Ex argumentis tamen
in hac discussione superius allatis, Deinde distinguendum
est inter id quod contra, et id quod supra rationem
est. Quia distinctione posita, repugnat, ut videtur,
aliquid contradictorium inter mysteria et dogmata,
quæ rationis vires excedunt, demonstrari posse,
Siquidem de mysteriis ideam claram et distinctam
non habemus, quæ tamen ad contradictionem
demonstrandam necessariæ foret. At tamen, quoniam
hanc superiorum claram distinctamque ideam
non habemus, verba non solum instituta,
de veritatibus revelatis loquentes, non proferimus,
Siquidem aliud est nihil intelligere; aliud, aliquid
tantum percipere. Subsistit autem relationi
rerum naturalium cum supernaturalibus,
superiorum partis cujusdam intelligentiam
habemus, quoniam pars altera nobis obscura
remaneat. Cum videlicet veritate, necessariæ
necessitate metaphysicæ, et geometricæ axiomatæ,
et veritatibus necessariis necessitate morali tantum,
et sunt leges ordinis mundi libentius à Deo

instituti, sedulo secumunda sunt, nulla argumens
 incensura, ex veritatibus ratione sola cognitis,
 mysteriis obijci possunt. Sed non ideo fideles
 victosque concludere licet, quod ex evidentiâ
 obijci revelationis, id est, metaphysicâ et intrinsicâ
 demonstratione mysteria comprobare non valent;
 Liquidam quidem Speciem Debut esse demonstrâ-
 tiones atque et quæ demonstrantur. Atque
 revelatio in multis consistit factis, quæ naturâ
 suâ non nisi ad moralem demonstrationem,
 id est, motum credibilitatis, ut sunt relatio sensuum
 hominumque testimonium, immanem, apta sunt.
 Ergo revelatio non demonstratione
 metaphysicâ vel intrinsicâ comprobanda est. Sic
 ratio fidei, et fidei ratio adjuvare, atque vicem
 auxilium præbere possunt, necum vicem opponantur.

Ne igitur incidulus fidei obijungendo
 amplius dicat: credere, non autem ratiocinari, ueriti.
 Fideles enim isti respondere possent: Cu videri,
 nec credere, nec ratiocinari ueriti; sed credere,
 Si ratiocinari scier. Si enumeratione recte
 uteris, obscura et incomprehensibilia multa plura
 in ordine supernaturali esse quam in naturali;
 non tu ipse intelligeres. Ratio tibi
 suadere intelligentiam creatam finitamque,
 æternam infinitamque comprehendere non pœre.
 Nationis etiam persuasionem, accipere radios
 ac lumen, quæ solille iustitiæ usque ad
 nos interdum emittit, ut rationem tuam, ex

Seipſâ altis conceptis ingrem, vires majores et
 nobilitate præstantiores addendo erigere poter.
 Insuper, hoc luminis et obscuritatis in religione
 temperamento constitui, firmarique fidei et rationis
 concordiam videre. Eandem, ratione tuâ recte
 moderatâ perductâ, merito existimares ut,
 quemadmodum oportet fidem simulare rationalem,
 ut credat; itâ cum credere oporteat, tutius
 rationalis fiat, et simul justitiam virtutemque
 ardentius amplectatur. Et quoniam, qui rationalitatem
 submittit fidei rationem non est, hic tibi
 multas virtutes, virtutisque mercedem, comparabit,
 cum illuc venerimus, ubi jam non credimus,
 sed revelatâ facie videbitur.

188

et dernier.
